

УДК 629:656.012.34

Матвієнко-Біляєва Г.Л.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки підприємства та менеджменту
Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця*

Galyna Matvienko-Bilyaeva

*PhD, associate professor Simon Kuznets Kharkiv National University of
Economics*

ЛОГІСТИЧНА СИСТЕМА ПІДПРИЄМСТВА

ENTERPRISE LOGISTICS SYSTEM

У статті розглянуто теоретичні положення та практичні рекомендації щодо управління діяльністю сучасного підприємства з використанням сучасних систем логістики.

У сучасних ринкових умовах, де щодня стають жорсткішими умови конкурентної боротьби, неможлива діяльність підприємства без створення чіткої системи взаємодії з зовнішнім середовищем та оптимізації існуючої логістичної системи підприємства для задоволення потреб споживачів та максимізації прибутку підприємства.

Для українських організацій управління підприємством як системою, в складних умовах сучасного бізнесу, має особливо важливе значення, оскільки зміна ситуації в країні, поступове освоєння нового економічного порядку змушує все більшу кількість підприємців і логістів усвідомлювати необхідність досягнення не тільки сьогочасних (одержання негайного прибутку), але і довгострокових цілей. В залежності від того, на якому етапі розвитку підприємство знаходиться на даний момент, для нього можуть бути запропоновані заходи по оптимізації як системи в цілому, так і окремих її ланок.

Ключові слова: логістика, система, діяльність підприємства, логістична діяльність, потік, методи, процес, виробництво.

В статье рассмотрены теоретические положения и практические рекомендации по управлению деятельностью современного предприятия с использованием современных систем логистики.

В современных рыночных условиях, где ежедневно становятся более жесткими условия конкурентной борьбы, невозможна деятельность предприятия без создания четкой системы взаимодействия с внешней средой и оптимизации существующей логистической системы предприятия для удовлетворения потребностей потребителей и максимизации прибыли предприятия.

Для украинских организаций управления предприятием как системой, в сложных условиях современного бизнеса, имеет особо важное значение, поскольку изменение ситуации в стране, постепенное освоение нового экономического порядка заставляет все большее количество предпринимателей и логистов осознавать необходимость достижения не только сиюминутных (получение немедленной прибыли), но и долгосрочных целей. В зависимости от того, на каком этапе развития предприятие находится на данный момент, для него могут быть предложены меры по оптимизации как системы в целом, так и отдельных ее звеньев.

Ключові слова: логистика, система, деятельность предприятия, логистическая деятельность, поток, методы, процесс, производство.

The article deals with theoretical provisions and practical recommendations for managing the modern enterprise using modern logistics systems.

In today's market environment, where the conditions of competition are getting tougher every day, it is impossible to operate an enterprise without creating a clear system of interaction with the external environment and optimizing the

existing logistics system of the enterprise to meet the needs of consumers and maximize the profit of the enterprise.

For Ukrainian organizations of enterprise management as a system, in the complex conditions of modern business, it is especially important, because the changing situation in the country, the gradual development of a new economic order is making more and more entrepreneurs and logists aware of the need to achieve not only modern (immediate profit), but and long-term goals. Depending on what stage of development the company is at the moment, it may be proposed measures to optimize both the system as a whole and its individual units.

The presence of a large number of interconnected elements in logistics allows us to consider the flow of material and related flows from a systematic approach. When it is used, it becomes possible to consider the technical, technological, organizational, economic, social and psychological and other components of the process of material and commodity movement together with the possibility of taking into account the influence of one element on the others.

Logistics system is a complex organizationally structured economic system, which consists of interrelated elements of the unit, which are combined by the internal goals of the business organization and the defined external goals. Logistics systems, as a rule, consist of several subsystems and actively interact with the external environment.

Logistic system of any enterprise is determined by the specifics of its activity. Thus, the logistic system of a trading enterprise has a structure specific for this activity, and the logistic system of a manufacturing enterprise, according to its activity, is different from the other logistical system.

Keywords: *logistics, system, activity of enterprise, logistic activity, flow, methods, process, production.*

Постановка проблеми. Логістика як наука з управління матеріальними, інформаційними, фінансовими та іншими потоками включає в себе значну частину сфери економічного життя суспільства.

Вчені, що досліджували проблеми логістики, стверджують, що за своїм походженням логістика, як підрозділ економіки, з'явилась на початку 50-х років XX століття у США, як відгалуження маркетингу, яке пов'язано з фізичним розподілом товарів. Використання її окремих положень і технологій дозволяло підприємствам прискорити швидкість руху оборотного капіталу, зменшити всі види запасів на складах, і, врешті-решт, зменшити собівартість виготовленої продукції та витрати на її дистрибуцію, а також більш добротно задовольняти потреби і вимоги споживачів щодо якості товару і післяпродажного обслуговування.

Основною метою, яку переслідують керівники при створенні логістичної системи є створення ефективного алгоритму постачання продукції в зазначений термін, в зазначеній кількості, з максимальною якістю та раціональними витратами. А проведення комплексного аналізу логістичної системи підприємства має на меті оптимізацію та вдосконалення вже існуючої логістичної системи як на поточний момент так і в перспективі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ефективність логістичних систем діяльності сучасного підприємства досліджували такі науковці, як М. Кристофер, Л. Міротін, О. Мороз, Ю. Пономарьова, Д. Уотерс, Л. Фролова та ін.

Постановка завдання. Однак залишилися питання у трактуванні ефективності впровадження та функціонування логістичної системи в діяльності сучасного підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Метою дослідження є розробка теоретичних та впровадження практичних методів логістичної системи в діяльність сучасного підприємства.

Сучасний розвиток логістики тісно пов'язаний з еволюцією ринкових відносин, а точніше – з розвитком теорії й практики управління матеріальними та супутніми інформаційними і фінансовими потоками, з розв'язанням комплексу проблем з постачання сировини, матеріалів, готової

продукції від підприємств-виробників до кінцевих споживачів відповідно до їхніх потреб.

Якщо тлумачити логістику як функцію підприємства з планування і контролю матеріальних та інформаційних потоків не тільки на підприємстві, а й поза ним, деякі вчені вказують на зв'язок оперативного аспекту логістики з управлінським. Варто також зазначити, що визначення логістики як форми управління фізичним розподілом продукції на сьогодні має найбільшу кількість прихильників серед науковців.

Виходячи із вищевикладеного матеріалу та аналізу літературних праць можна зробити власне визначення логістики. Отже, логістична діяльність – це система заходів, які пов'язані з формуванням збалансованого співвідношення матеріальних, інформаційних та фінансових потоків на підприємстві, які проходять поетапний ланцюг від зовнішнього джерела до кінцевого споживача виробленої продукції [1].

Однак, діяльність в сфері логістики не обмежується тільки даними напрямками, вона більш багатогранна. Вона також включає управління кадрами, комерційну діяльність, організацію інформаційних систем, тощо. Особлива новизна логістичного підходу передбачає взаємозв'язок, з'єднання всіх зазначених областей діяльності з метою створення товаропровідних систем, гармонійно організованих, легко керованих і високоефективних [2]. Досвід економічно розвинених країн і провідних українських підприємств демонструє, що логістиці належить стратегічно важлива роль у сучасних бізнес-процесах. Ефективність розвитку різних бізнес-систем, їх конкурентоспроможність на зовнішніх і внутрішньому ринках багато в чому визначається створеною логістичною системою бізнесу і ефективністю логістичного менеджменту [3].

Логістика є частиною процесу ланцюга поставок, де результативне планування, здійснення і контроль над її основними етапами, включає в себе зберігання і пересування продукції, а також напрямок пов'язаних з цим послуг і потоків інформації від точки поставки до кінцевого користувача для

виконання вимог клієнта [4]. При вирішенні певних проблем, які пов'язані з логістикою, необхідно виходити з конкретної виробничої діяльності підприємства. Для цього керівництвом логістика розглядається, як об'єкт управління, а саме **[Ошибка! Источник ссылки не найден.-5]**:

1. Логістика, як оперативна діяльність – транспорт, склади, обладнання, маркетинг, бухгалтерський облік та обмін інформацією, обслуговування клієнтів.

2. Логістика, як діяльність, яка пов'язана з управлінням підприємства надає всі можливості для результативного спільного управління і забезпечує гнучкість в умовах конкуренції.

3. Логістика, як спосіб мислення, дає можливість розглядати різні логістичні процеси в сукупності, що має взаємні причинно-наслідкові зв'язки.

4. Логістика, як область науки, вивчає різні методи, використовуючи функціонування логістичних процесів і пов'язаних з ними явищ.

Наявність великої кількості взаємопов'язаних елементів у логістиці дозволяє розглядати процес руху матеріальних та пов'язаних з ними інших потоків з боку системного підходу. При його використанні стає можливим розглядати техніко-технологічну, організаційно-економічну, соціально-психологічну та інші складові процесу матеріало- та товароруху в сукупності із можливістю врахування впливу одного елемента на інші.

Перед тим як перейти до визначення сутності логістичної системи, необхідно розібрати поняття «система» та визначити її властивості. Система (від грец. – ціле, складене з частин; поєднання) – безліч елементів, що знаходяться у відносинах і зв'язках один з одним, утворюючих певну цілісність, єдність» [3]. Таким чином, під поняттям «система» розуміють: комплекс елементів, які перебувають у взаємодії; елементи з відносинами між ними та між їх атрибутами; певна кількість елементів, які пов'язані таким чином, що перестановка, видалення або додавання одного або декількох елементів закономірно впливатимуть на решту елементів; взаємозв'язок різних елементів.

Задля того, аби бути впевненим у тому, що логістична система є саме системою, потрібно перерахувати властивості системи та зіставити їх з характеристиками досліджуваного об'єкту – логістичної системи [4].

Визначимо основні характеристики властивостей логістичної системи [6]:

1) цілісність – поділ логістичної системи на елементи здійснюється за різними характеристиками. На макрорівні елементами системи є підприємства, між якими відбувається рух матеріального потоку. На макрорівні складовими логістичної системи є: закупівля – підсистема, яка забезпечує надходження матеріального потоку в логістичну систему; планування і управління виробництвом – ця підсистема приймає матеріальний потік від підсистеми закупівель і управляє ним в процесі виконання різних технологічних операцій, що перетворюють предмет праці в продукт праці; збут – підсистема, яка забезпечує вибуття матеріального потоку з логістичної системи.

2) наявність зв'язків – в системах на макрорівні наявність зв'язків підтверджується договорами, а на мікрорівні елементи системи зв'язані між собою внутрішньовиробничими відносинами.

3) організація – зв'язки між елементами логістичної системи впорядковані відповідно до правил та процедур на підприємстві, а отже система має організацію.

4) інтеграційні якості – саме логістична система в цілому має здатність поставити потрібний товар, в певний час, в необхідне місце, належної якості, з мінімальними витратами, а також має здатність адаптуватись до ринкових змін.

Як можна побачити, логістичній системі притаманні властивості системи, вона складається із системоутворюючих елементів, тісно взаємопов'язаних і взаємозалежних між собою, які мають впорядковані зв'язки й утворюють певну структуру із заздалегідь заданими властивостями.

Мета логістичної системи – доставка у задане місце потрібної кількості та асортименту максимально підготовлених для виробничого чи особистого

споживання товарів та виробів при мінімальних витратах. Поряд з функціональними логістична система має також забезпечувальні підсистеми (інформаційну, правову, кадрову та ін.).

Логістична система – це складна організаційно структурована економічна система, яка складається із взаємопов'язаних елементів-ланок, що об'єднані внутрішніми цілями організації бізнесу а також визначеними зовнішніми цілями. Логістичні системи, як правило, складаються з декількох підсистем і активно взаємодіють із зовнішнім середовищем.

Кожна логістична система включає в себе окремі елементи – ланки, між якими є певний функціональний зв'язок. Виділяють ланки логістичної системи трьох видів:

- 1) ті, що генерують логістичні потоки;
- 2) ті, що перетворюють логістичні потоки;
- 3) ті, що поглинають логістичні потоки.

Іноді, на базі різних комбінацій згаданих ланок, з'являються комбіновані ланки логістичних систем. Сьогодні переважна більшість ланок логістичних систем утворюється завдяки синтезу суб'єктів та об'єктів логістичного управління, тобто ланка логістичної системи являє собою підприємство або їх підрозділи, які поєднуються з логістичними потоками та іншими суб'єктами логістичного управління.

Створення логістичної системи відбувається задля оптимізації товароруку, тому для досягнення максимального економічного ефекту, система повинна відповідати таким принципам [5]:

- 1) координація всіх процесів та елементів товароруку починаючи від закупівлі сировини і закінчуючи продажем товарів кінцевому споживачу;
- 2) впровадження систем інтеграційного управління і контроль за рухом та використанням всіх товарів і ресурсів;
- 3) орієнтація управління на інтегрований наскрізний потік (без поділу на постачання, виробництво, збут і т.д.);
- 4) висока здатність до адаптації та переорієнтації;

5) чітка координація діяльності всіх функціональних елементів логістичної системи;

б) побудова ефективної та безперервної інформаційної системи обміну інформацією на основі новітніх досягнень науки і техніки, а також із широким використанням елементів зворотного зв'язку.

Таким чином, можна зробити висновок, що вчені розглядають логістичну систему за трьома типовими визначеннями:

1) в якості комплексу процесів і явищ, а також зв'язків між ними, що існує об'єктивно, незалежно від суб'єкта управління. Виділяються елементи системи, що вивчаються, визначаються, які з характеристик є істотними, виділяється система з середовища, тобто як мінімум визначаються входи і виходи, а як максимум піддається аналізу її структура, виявляється механізм функціонування і, виходячи з цього, вплив на систему в широкому напрямі. Тут логістична система виступає як об'єкт дослідження і об'єкт управління;

2) в якості інституту, способу дослідження. Фахівець з логістики розробляє логістичну систему як абстрактне відображення реальних об'єктів. У цьому трактуванні логістична система східна з поняттям моделі;

3) в якості компромісу між двома першими групами. Логістична система є штучно створюваним комплексом елементів (наприклад, команд, технічних засобів, наукових теорій), призначеним для вирішення складної економічної задачі. Отже, фахівець з логістики не тільки виділяє з середовища систему, але і синтезує її. Логістична система є реальним об'єктом і одночасно абстрактним відображенням зв'язків дійсності.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, логістична система будь-якого підприємства визначається специфікою його діяльності. Так, логістична система торговельного підприємства має специфічну для цієї діяльності структуру, а логістична система виробничого підприємства, має відповідно до своєї діяльності відмінну від інших логістичну систему. Умовою для створення ефективної логістичної системи є застосування

сучасних методів в діяльності підприємства, вміння підтримувати рівновагу між рівнем логістичного сервісу і величиною загальних витрат.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Денисенко А.М. Логістичне управління як інструмент підвищення ефективності діяльності підприємств. Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. С. 88-93.
2. Міщук І. П. Оцінювання ефективності системи логістики підприємства торгівлі // Механізм регулювання економіки. 2012. № 4. С. 102-110.
3. Матвієнко-Біляєва Г.Л. Основні напрями розвитку логістики підприємства та її основні концепції / Г.Л. Матвієнко-Біляєва, Н. С. Ляліна, Ю.М. Котельникова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». Випуск 24, частина 2, 2019 р. - 119 - 125 с.
4. Матвієнко-Біляєва Г.Л. Трансфер інноваційних технологій як запорука розвитку підприємницької діяльності // Підприємництво, торгівля, біржі в процесі соціально-економічного розвитку: монографія / Під загальною редакцією д-ра екон. наук, професора І. В. Гонtareвої. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 174 с.
5. Окландер М. А. Логістична система підприємства : монографія. Одеса : Астропринт, 2004. 312 с.
6. Забуранна Л. В. Управління логістичною системою підприємства [Електронний ресурс] / Л. В. Забуранна, А. В. Кулік. // Ефективна економіка. - 2015. - № 3.

REFERENCES:

1. Denysenko A.M. (2011) *Lohisthne upravlinnia yak instrument pidvyshchennia efektyvnosti diialnosti pidprijemstv* [Logistics management as a tool for improving the efficiency of enterprises]. Donetsk: DonNUET. (in Ukrainian).

2. Mishchuk I.P. (2012) Otsiniuvannia efektyvnosti systemy lohistyky pidpryiemstva torhivli [Trade enterprise logistic system efficiency evaluation] *Mechanism of Economic Regulation*, no. 4, pp. 102-110.

3. Matviienko-Biliaieva H.L., Lialina N.S., Kotelnikova Iu.M. (2019) Osnovni nvpriamy rozvytku lohistyky pidpryiemstva ta yii osnovni kontseptsii [Main areas of development of logistics of enterprises and its main concepts] *Uzhorod National University Herald. International Economic Relations And World Economy*, no. 24, part 2, pp. 119 – 125.

4. Matviienko-Biliaieva H.L. (2018) Transfer innovatsiinykh tekhnolohii yak zaporuka rozvytku pidpryiemnytskoi diialnosti [Transfer of innovative technologies as a guarantee of business development]. *Pidpryiemnytstvo, torhivlia, birzhi v protsesi sotsialno-ekonomichnoho rozvytku* [Entrepreneurship, trade, exchanges in the process of socio-economic development:]. Kharkiv: KhNEU im. S. Kuznets, p. 37-44.

5. Oklander M.A. (2004) *Lohistychna systema pidpryiemstva* [Logistic system of the enterprise]. Odesa: Astroprint. (in Ukrainian).

6. Zaburanna L.V., Kulik A.V. (2015) Upravlinnja loghistrychnoju systemoju pidpryiemstva [Management of logistics system of enterprise]. *Efektyvna ekonomika*, no. 3. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_3_8.